

Bankalar kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 9/VI/1936 - Sayı : 3325)

No.
2999

Kabul tarihi
1 - VI - 1936

I - Umumî hükümler

BİRİNCİ MADDE — Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankalar ile ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiyede şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar bu kanun hükümlerine tâbidirler.

İKİNCİ MADDE — Birinci maddede yazılı bankaların anonim, limitet ve hisse senedli komandit şeklinde şirket olmaları şarttır. Hususî kanunlarla teşkil olunan bankalar ve emniyet sandığı ile sermayesi tamamen yabancı bir Devlete aid bankalar bu hükümden müstesnadır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Banka muameleleri yapmak üzere teşekkül edecek limitet ve hisse senedli komandit şirketler dahi anonim şirketler hakkında ticaret kanununun 280 nci maddesinde yazılı mezuniyet usulüne tâbidirler. Bu mezuniyet anonim, limitet ve hisse senedli komandit şeklindeki banka şirketlerine Maliye ve İktisad vekillerinin müşterek teklifleri üzerine verilir.

Türkiyede banka muamelesi yapacak ecnebi şirketlerle sermayesi Devlete aid ecnebi bankalar dahi Türkiyede teessüslerinden evvel Maliye ve İktisad vekâletlerinin müşterek teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinden hususî bir mezuniyet stihsaline mecburdurlar.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı mezuniyeti almamış olanlar ticaret unvanlarıyla banka kelimesini kullanamazlar ve banka muamelesi de yapamazlar.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankalarla ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmak suretile çalışan ve çalışacak olan bankalar bu kanunun neşirinden sonra açacakları her şube için 3 ncü maddede yazılı hükümler dairesinde izin almağa mecburdurlar.

BEŞİNCİ MADDE — Birinci maddede yazılı bankalardan bu gün mevcut olanlar bu kanunun neşri tarihinden, bundan sonra kurulacak ve faaliyete geçecek olanlar teessüsleri tarihinden itibaren iki ay içinde Maliye ve İktisad vekâletlerine birer beyanname vermeğe mecburdurlar.

Bunlardan :

1 - Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankaların beyannamelelerinde :

A) Bankanın unvanı ve tesis tarihi,

B) Türkiyede ve ecnebi memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri,

C) Sermayesi miktarı ile bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğu,

Ç) Muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin miktarları,

D) İştigal ettiği muamele neveleri gösterilir.

Bu beyannameye bankanın teşekkülüne aid vesikaların musaddak suretleriyle son blânçosu bağlanır.

2 - Ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiyede şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar beyannamelerinde:

A) Bankanın unvanı ile hangi memleket kanununa göre teşekkül ettiğini ve merkezinin bulunduğu mahalli,

B) Türkiye dahilindeki şubelerin buldukları mahaller ile bunların açılma tarihlerini,

C) Türkiyedeki şubelerine bu kanun mucibince tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye miktarını,

Ç) İştigal ettikleri muamele nevilerini,

D) Bankanın hangi tarihte teessüs ettiğini,

E) Sermaye miktarı ile bunun ne kadarının tediye edilmiş ve henüz ne kadarının tediye edilmemiş bulunduğunu,

F) Muhtelif ihtiyat akçelerinin miktarlarını,

G) Merkezi bulunan memleketlerle diğer memleketlerdeki şubelerinin buldukları mahallerin isimlerini gösterirler ve şubelerinin açılmasına müteallik vesikalarmın musaddak suretlerini bu beyannamelere bağlarlar.

Bu bankaların, (C) bendi mucibince Türkiyedeki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermaye Türk parasına nakid olarak tahvil ve sermaye hesabına ithal edilir.

ALTINCI MADDE — Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan ecnebi bankalardan bu gün Türkiyede birden fazla şubesi faaliyette bulunanlar bu kanunun neşri tarihinden, bundan sonra birden fazla şube açmak suretile faaliyette bulunacaklar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren bir buçuk ay içinde Maliye ve İktisad vekâletlerine ayrıca birer beyanname vererek Türkiyedeki şubelerinin birini, diğer şubeleri temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere, tayine mecburdurlar.

YEDİNCİ MADDE — Beşinci madde mucibince verilecek beyannameler üzerine Maliye ve İktisad vekâletleri bu kanun hükümlerine göre her bankanın mevduat kabulüne salâhiyetli olup olmadığını birlikte tayin ve beyannamelerin tevdi tarihinden itibaren iki ay içinde keyfiyeti kendilerine tebliğ ederler.

SEKİZİNCİ MADDE — Mevduat kabul edebilmek için Türk kanunlarına göre teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayelerile bilûmum ihtiyat akçeleri bakiğinin ve ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan bankaların Türkiyedeki şubelerine tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye miktarlarının ilk tesis masrafları hariç olmak üzere:

Nüfusu 250 binden fazla olan şehirlerde en az bir milyon lira,

Nüfusu 100 binden fazla ve 250 binden aşağı olan yerlerde en az 500 bin lira,

Nüfusu 50 binden fazla ve 100 binden aşağı olan yerlerde en az 125 bin lira,

Nüfusu 50 binden aşağı olan yerlerde en az 50 bin lira olması şarttır.

Muhtelif şehirlerde şubeleri bulunan bankalar için bu madde mucibince istenilen sermaye haddi, merkez ve şubelerinin buldukları şehirlere aid hadler ayrı ayrı hesap ve cemedilmek suretile tebit olunur. Bir şehirdeki şubeler, bu hadlerin hesabında, bir şube itibar olunur.

II - Bankaların dahilî teşkilâtı

a) İdare

DOKUZUNCU MADDE — Anonim şirket olarak kurulan bankalarda ticaret

kanununda gösterilen idare uzuvlarından başka bu kanunda yazılı vazifeleri ifa etmek üzere idare meclisi tarafından idare meclisine dahil olanlar arasından seçilen iki aza ile umumî müdürden mürekkep üç kişilik bir idare komitesi bulunur.

Banka umum müdürü idare meclisinin tabii azasıdır.

Ticaret kanununun idare meclisine verdiği salâhiyetler mahfuzdur.

ONUNCU MADDE — Limitet veya hisseli komandit şirketi şeklinde kurulan bankalarda idare komitesi ticaret kanunu ve esas mukavelenameleri hükümlerine göre umumî heyetleri veya şerikleri tarafından seçilecek iki zat ile şirketin müdüründen tereküb eder.

Altıncı madde mucibince ecnebi bankaların Türkiyedeki idare merkezlerinde idare meclisi ve idare komitesi salâhiyet ve mesuliyetini haiz olmak üzere bankanın merkez müdürünün dahil bulunduğu ayrıca üç kişilik bir idare uzvu tesis olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — İdare meclisi, idare komitesinin faaliyetini mura-kabe etmekle mükelleftir.

İdare meclisi azalarından her biri idare komitesinden, bu komitenin faaliyeti hakkında her türlü malûmatı istemeğe, münasib göreceği her nevi kontrolü yapmağa salâhiyetlidir.

ON İKİNCİ MADDE — İdare komitesi kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında çıkıntı olmamak şartile ticaret kanununun 69 ncu maddesi mucibince tasdik edilmiş bir deftere kaydedilir ve her kararın altı komite reis ve azaları tarafından imzalanır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — İdare komitesinin ittifakla verdiği kararlar doğrudan doğruya, ekseriyetle verdiği kararlar idare meclisinin tasvibinden sonra infaz olunur. Her hangi bir içtimaa iştirak edemeyecek surette mazereti zuhur eden idare komitesi azası yerine vazife görmek üzere, anonim şirketlerde idare meclisi ve limitet ve hisseli komandit şirketlerde umumî heyetler veya şerikler tarafından iki de yedek aza seçilir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir bankanın idare meclisi ve idare komitesi reis ve azalarının ve murakıblerinin ve banka adına imza koymağa salâhiyetli müdür veya memurların doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile bankadan her ne şekilde olursa olsun kredi almaları, bankaya lehlerine olarak kefalet veya teminat verdirmeleri yahud menfaat rabıtasile bağlı oldukları eşhas ve müesseseler lehine kredi, kefalet veya teminat verilmesini temin ettirmeleri ve bankaların da bu nevi muameleleri yapmaları yasaktır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bir bankanın kendi tesis ettiği veya sermayesinin en az % 25 ne malik olmak şartile şerik bulunduğu bir müessese idare meclisinde bulunan kimseler aynı zamanda bu bankanın idare meclisinde bulunacak olurlarsa idare meclisinde buldukları müessesenin banka ile muamele yapması memnu değildir.

ON ALTINCI MADDE — Bir bankanın idare meclisi ve idare komitesi reis ve azaları hukuk usulü muhakemeleri kanununun 245 nci maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı derecelerde karabeti bulunan kimselere taallûk eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler.

ON YEDİNCİ MADDE — Bankalar, kendi memurlarına gerek doğrudan doğ

ruya ve gerek muvazaa yolile ödünç parave lehlerine teminat veremezler ve kefil olamazlar.

b) Hissedarlar umumî heyeti adma murakıbler

ON SEKİZİNCİ MADDE — Ticaret kanunu hükümlerine göre seçilen murakıbler banka idare meclisi, idare komitesi reisi ve azalarile müdür ve memurlarının bu kanun hükümlerine ve bankanın esas mukavelesine aykırı hareketlerini gördükleri takdirde bunları vesikalara dayanarak şirket heyeti umumiyesine hitaben tanzim edecekleri raporda zikretmeğe mecburdurlar. Bu murakıbler raporlarının birer suretini Maliye ve İktisad vekâletlerine gönderirler.

III - Kredi muameleleri ve karşılıklar

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir banka, hakikî veya hükmî bir şahsa nakid, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve surette kendi tahsil edilmiş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 undan fazla kredi veremez.

Ancak altın veya dahilî istikraz tahvilâtı terhini mukabilinde açılacak kredilerde bu haddin % 60 a, ihracat mallarına aid vesaik mukabilinde açılacak krediler de %20 ye ticaret malları mukabilinde açılacak kredilerde % 15 e çıkarılması caizdir.

Aşağıdaki fıkralarda gösterilen muameleler yukarıdaki fıkralardaki takyidlere tâbi değildir:

A) Devletle veya hükmî şahsiyeti haiz Devlet müesseselerile veya sermayesi Devletçe mevzu bankalarla müştereken hissedar buldukları millî sanayi iştrakleri,

B) En az % 51 nisbetinde sermayesine sahib buldukları müesseselerle yapacakları muameleler,

C) Hususî kanunlarla vazedilen hükümlere göre yapılan muameleler,

D) Maliye vekâletile yapılan muameleler,

E) Vadesinin hulûlüne en fazla iki sene kalan Hazine bonolarının iskontosuna aid muameleler,

F) Karşılığı nakid veya Devlet dahilî istikraz tahvilâtı olan teminat mektublarına aid muameleler,

G) Bankaların kendi aralarındaki muameleler,

H) Maliye ve İktisad vekâletlerinin kabul edecekleri cenebi bankaların mukabil kefaleti ile verilen kefalet mektupları.

YIRMİNCİ MADDE — A) Hakikî veya hükmî bir şahsa verilecek nakid, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve surette yekûnu tediye edilmiş sermayenin % onunu geçmeyen ve 25 bin liradan az olan krediler banka esas mukavelesinin ve dahilî nizamnamesinin koyduğu kayid ve şartlara göre banka umum müdürlüğünce veya kendilerine verilen salâhiyet dahilinde şube müdürlüklerince açılır.

B) Hukukî veya hükmî bir şahsa verilecek nakid, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve surette yekûnu tediye edilmiş sermayenin % 10 unu geçmemek üzere 25 000 den fazla ve 200 bin liradan az olan krediler banka umum müdürünün tahrirî teklifi ve idare komitesinin kararile açılır.

C) Hakikî veya hükmî bir şahsa verilecek nakid, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve surette yekûnu 200 000 lirayı geçen krediler umum müdürün tahrirî teklifi üzerine munhasıran idare meclisinin kararile açılır.

Tediye edilmiş sermayesi 200 000 liradan aşağı bulunan bankalarda A, B fıkralarında zikredilen hadler 2 000 ve 5 000 liradır.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Hadleri ne olursa olsun açık yani karşılıksız kredi hesabı carileri banka umum müdürlüğünün teklif ve idare meclisinin kararile açılır.

Kefalet veya teminat mukabili açılacak borçlu cari hesaplar için salâhiyetler idare meclisince tesbit edilir.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Bankalar, doğrudan doğruya veya iştirak tarikiyle sanayi işlerine, tediye edilmiş sermaye ve ihtiyat akçelerinin yekûnunu aşmayan bir miktara kadar girebilirler.

Ancak Devletle veya hükmî bir şahsiyeti haiz Devlet müesseseleri veya sermayesi Devletce mevzu bankalarla müştereken hissedat buldukları millî sanayi iştirakleri bu kayde tâbi değildir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bankalar, ticaret maksadile gayrimenkul alım ve satımı ile meşgul olamazlar; gayrimenkul üzerine ödüne para veremezler. Ancak alacaklarını sağlamaştırmak maksadile munzam teminat olarak gayrimenkul ipoteği alabilirler.

Bankalar, kendi işleri için lüzumlu olan gayrimenkuller müstesna, alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları gayrimenkulleri temellük tarihinden itibaren beş sene içinde elden çıkarırlar.

Bu elden çıkarmanın imkânsız veya banka için büyük zararı mucib olacağı hâllerde müddet, İktisad vekillığının kararı ile ihtiyaca göre uzatılabilir.

Hususî kanunlara göre gayrimenkul üzerine ikraz için teşekkül etmiş bankalarla emniyet sandığı bu maddenin birinci fıkrası hükmünden müstesnadır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bankalar, Devlet ve Devlet müesseseleri olan veya 500 lirayı geçmeyen muameleler ile kote esham ve tahvilât veya altın terhini mukabilinde açılacak krediler ile Ziraat bankasıca verilecek ziraî krediler hariç olmak üzere açacakları ticarî krediler, verecekleri kefalet veya teminatlar için bunları isteyenden en son vaziyetini gösteren ve mesul heyet ve müessesilerinin imzalarını taşıyan bir hesap vaziyeti istemeğe mecburdurlar.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bankalar, hesaplarında tasarruf mevduatını diğer mevduattan ayırmağa mecburdurlar.

Devlet ve Devlet müessesatı ile hususî idare ve belediyelerin ve bunlara aid müesseselerin, menafii umumiyeye hâdim cemiyetlerin ve alehîtlak banka ve şirketlerle ticarethanelere aid olmak üzere tacirlerin mevduatı haricindeki mevduat tasarruf mevduatı sayılır.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bankalar, taahhütlerine karşı bulduracakları umumî disponibileden maada, Maliye vekâletinin muvafakati altında Devlet dahilî istikraz tahvilâtından veya bu tahviller derecesinde faiz getiren diğer menkul kıymetlerden müteşekkil bir munzam karşılık tesis ederler. Bu munzam karşılık üçer aylık hesap vaziyetlerinde gösterilen umum mevduatın en az % 15 ine muadil tutulur.

Ancak bu munzam karşılık kanunun neşri tarihinden itibaren ilk takvim senesinin sonuna kadar umum mevduatın % 3 üne,

İkinci yılın sonuna kadar % 6 sine,

Üçüncü yılın sonuna kadar % 9 una,

Dördüncü yılın sonuna kadar % 12 sine,

Beşinci yılın sonuna kadar % 15 ine iblâğ olunur.

Mevduatın azalması halinde munzam karşılığın nakde tahvili icab eden kısmı banka tarafından talep vukuunda satın aldıkları Merkez bankasının tasdikli fiat üzerinden Hazinece derhal nakde tahvil edilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Bankalar, yukarıki maddede yazılı munzam karşılıkları ayrı bir hesabda gösterirler ve ayrı bir kasada muhafaza ederler. Bunları rehin edemeyecekleri gibi mahiyet ve şekli ne olursa olsun hiç bir muamelede kullanamazlar.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu tediye veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayesile ihtiyat akçeleri mecmuunun:

- A) 500 000 liraya kadar olan bankalarda üç mislini,
- B) 500 000 liradan 1 000 000 liraya kadar olan bankalarda beş mislini,
- C) 1 000 000 liradan 4 000 000 liraya kadar olan bankalarda altı mislini,
- Ç) 4 000 000 liradan fazla olan bankalarda yedi mislini geçemez.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Tasarruf mevduatı sahipleri mevduatlarının % 40 na müsavi bir miktar için bu mevduatı kabul etmiş olan bankanın aktifine mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaktır.

İflâs vukuunda tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklenmeksizin sahiblerine tediye olunur.

OTUZUNCU MADDE — Mevduat sahiblerinin mevduatlarını diledikleri anda bankadan nakden geri almak hakları hiç bir suretle takyid ve tahdid edilemez. Mevduat sahibi ile banka arasında vade veya ihbar müddeti hakkında kararlaştırılan şartlar mahfuzdur.

IV - Muhtemel riskler karşılığı

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bankalar ticaret kanununun 462 nci maddesinin ve esas mukavelelerinin mecburî kıldığı ihtiyatlardan başka senelik safî kârlarından % 5 ini (ileride vukuu muhtemel zarar karşılığı olarak) ayırmağa mecburdurlar. Bu suretle ayrılan karşılıklardan kazanç vergisi aranmaz.

Bu mecburiyet ihtiyatların yekûnu tediye edilmiş ve Türkiye'ye tahsis olunmuş sermayenin tamamına müsavi oluncaya kadar devam eder ve zarar tahakkuk ettiği zaman bu karşılıktan yapılacak mahsub nisbetinde yeniden karşılık ayrılır.

V - Üç aylık hesap hulâsaları blâncolar ve defterler

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bankalar üç aylık vaziyetlerini gösterir hesap hulâsalarını ve senelik blâncolarını Maliye ve İktisad vekâletlerince müştereken tesbit edilecek formüle muvafık olarak tanzim ederler.

Üç aylık hulâsalar heyeti umumiyeye tayin edilen murakıbler tarafından tasdikli olarak taallûk ettiği devrenin hitamından itibaren nihayet üç ay içinde ve senelik blâncolarla kâr ve zarar hesapları da meclisi idare ve murakıbler raporlarıyla birlikte heyeti umumiyelerinin toplanma tarihinden itibaren bir ay içinde bankalar tarafından Maliye ve İktisad vekâletlerine verilir ve bilâncolar aynı müddet zarfında, biri Resmî gazete olmak üzere, en az iki gazete ile neşir ve ilân olunur.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Enebi memleketlerde teşekkül edib Türkiye'de

şube açmış olan bankaların blângo ve hesap vaziyetleri Maliye ve İktisad vekâletlerince müştereken tesbit olunacak formüle uygun olarak tanzim edilir ve Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayelerini ve Türkiye'deki muamelelerini gösterir. Bu bankalar Türkiye'ye aid senelik blângolarını müesseselerinin umumî blângosu ile birlikte ve ayrı olarak yukarıki madde hükümlerine tevfikân Maliye ve İktisad vekâletlerine tevdi ve neşir ve ilân ederler.

Bu bankaların üç aylık hesap hulâsaları ve senelik blângoları ve kâr ve zarar hesapları merkez ittihaz ettikleri şube tarafından tanzim ve idare komitesi azaları ve başmuhasebecileri tarafından imza edilerek murakıbları tarafından tasdik olunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bankalar hesaplarını ve blângolarını türk parası üzerinden tanzim ederler.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Türk kanunlarına göre teşekkül edib ecnebi memleketlerde şube açmış olan bankalar ecnebi memleketlerdeki şubelerine tahsis ettikleri sermaye ile bu şubelerin muamelât ve hesabatını umumî blângolarında ayrı olarak gösterirler.

OTUZ ALTINCI MADDE — Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar Maliye ve İktisad vekâletlerinin tesbit ve müsaade edeceği nisbeti geçmemek şartile sermayelerinin bir kısmını ecnebi memleketlerde kullanabilirler. Bu müsaade her muamele için ayrı ayrı veya icabına göre her banka için muayyen hadlere kadar umumî bir şekilde verilebilir. Bu kanunun neşri tarihine kadar ecnebi memleketlerde şube açmış olan Türkbankalarının bu şubelere tahsis ettikleri sermayeden ne miktarını o şubelere bırakabilecekleri Maliye ve İktisad vekâletleriyle alâkalı banka arasında tesbit olunur. Ecnebi memleketlerde teşekkül edib Türkiye'de şube açmış olan bankalar, Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi ve bütün bankalar kabul ettikleri mevduatı Maliye ve İktisad vekâletlerinin müsaadesini almadan ecnebi memleketlerde plâsman ve tevdiat suretile istimal edemeyecekleri gibi Türk borsalarında kote olmayan esham ve tahvilâtın iktisabında ve bunlara mukabil kredi küşadında kullanamazlar. Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş bankaların ecnebi memleketlerdeki şubelerine tahsis edecekleri sermaye aslı sermayelerinden tenzil ve bakiyesi 26 ncı maddedeki nisbetlere esas ittihaz olunur.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bankalar, şubelerile ve dahildeki muhabirleriyle hesap mutabakatı elde etmeden senelik blângolarını kapatamazlar. Ecnebi memleketlerdeki muhabirleriyle aralarındaki karşılıklı hesap vaziyetlerinin mutabakatine aid cetvelleri de blângolarını tanzimden evvel tesbit etmek mecburiyetindedirler.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Senelik blângoları yekûnu 10 000 000 Türk lirasını geçen bankaların ticaret kanununda yazılı kopye defterleri yerine muhaberelelerinin makine ile alınmış suretlerini tarih ve numara sırasile tertib ve muhafaza ederek yıl sonunda cildlettirilmeleri caizdir.

VI - Yeminli murakıbler

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun tatbikını murakabe vazifesi ile mükellef olmak üzere Maliye ve İktisad vekilliklerince müştereken lüzumu kadar «Yeminli murakıb» unvanlı memurlar intihab ve tayin olunur. Bu murakıblara İcra Vekilleri huzurunda yemin verilir.

Yeminli murakıblerin haiz olacakları vasıflar ve şartlarla çalışma usulleri Maliye ve İktisad vekillerince tesbit olunur.

KIRKINCI MADDE — Yeminli murakıbler, hiç bir suretle bankalardan mevduat sahiblerinin isimlerinin bildirilmesini isteyemezler. Bankalardan kredi, kefalet, teminat ve sair banka muamele ve hizmetlerinin müfredatı ve alâkalıların isimleri ve hesapları hakkında da malûmat talep edemezler.

VII - Mütferrik hükümler

KIRK BİRİNCİ MADDE — Bankalarla emanet veya cari hesap suretile para kabul edebilecek bilûmum müesseselerde mevcut nakdî ve aynı mevduat ile emanet ve cari hesap şeklindeki her türlü matlubat için bu banka ve müesseselerin her sene başı, hilâfına tahrirî talepleri olmadıkça, eshabı namına hesap hulâsaları göndermeleri mecburidir. Bu kabîl mevduat, emanet ve matlubattan en son talep veya muamele tarihinden itibaren, 10 sene geçtiği halde eshabı tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamından itibaren altı ay zarfında banka ve müesseseler tarafından sahiblerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresleri ve haklarının faizleriyle beraber baliğ olduğu miktarlar gösterilmek suretile tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi olunur. Bu kanunun neşri tarihinde banka ve müesseseler yedinde bulunup 10 seneden beri muamele görmemiş veya sahibleri tarafından aranılmamış olan mevduat, emanet ve cari hesap şeklindeki her türlü matlubat hakkında bu hüküm tatbik edilir.

Cümhuriyet merkez bankasına cetvelile birlikte tevdi olunacak bu kabîl haklar mezkûr banka tarafından tevdi tarihinden itibaren iki sene müddetle muhafaza ve bu müddet zarfında sahib veya varislerini tahkika çalışmakla beraber her sene başı eshabı namına tebliğat icra ve gazetelerle de sahib veya varislerinin bankaya müracaatları ilân olunur. İki sene hitamında sahibi veya varisi çıkmayan mevduat, emanet ve cari hesap matlubatları Devlete intikal eder.

Türkiyede faaliyette bulunan bankalar, muamelelerini tasfiye etmek istedikleri takdirde keyfiyeti gazetelerle ilân ve sahiblerine de tebliğ ederek ellerinde bulunan mevduat ile emanet ve cari hesap matlubatlarını vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmeyen aynı ve nakdî her türlü mevduat ve matlubatı Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi mecburdurlar. Cümhuriyet merkez bankası bu suretle tevdi olunan kıymetler hakkında bu maddede gösterilen on ve iki sene müddetlerine göre muamele icra eder.

KIRK İKİNCİ MADDE — Ziraat bankasile İstanbul emniyet sandığının kabul edecekleri tasarruf mevduatı vekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akceleri mecmuuna göre hesap edilir ve her ikisi mevduat kabulü bakımından bir banka addolunur.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanuna göre mevduat kabulüne mezun olanlardan başka hiç bir ferd ve müessese meslek edinerek mevduat kabul edemez.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Tasaruf sandıkları hakkındaki 1711, halk bankası ve halk sandıkları hakkındaki 2284 ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki 2836 numaralı kanunlar hükümleri mahfuz olduğu gibi resmî ve hususî daire ve müessese ve şirketlerin sırf kendi memur ve müstahdemlerine aid olmak üzere sıhhî ve içtimâî yardım, ihtiyat ve tasaruf temini maksadlarıyla teşkil ettikleri sandıklar kendi azasına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabîl sandıklar statüleri dahilinde faaliyette bulunmakla beraber mevcudlarının beş yüz liradan fazlasını millî bankalara vermeğe mecburdurlar.

Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk parası olarak ko-

nulmuş ve sermayesinin ekseriyeti ve murakabesi Türklere aid olan bankalara millî banka denir.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Türkiyede halen faaliyette bulunan ve ileride bulunacak olan bilûmum imtiyazlı ve imtiyazsız şirketlerle bankalar 1935 ve bundan sonraki ticarî seneler için senelik kârlarından ticaret kanununun 462 nci maddesi mucibince ayırmak mecburiyetinde buldukları kanunî ihtiyat akçelerinin tamamını, senelik blâncolarının heyeti umumiyelerince kabul ve tasdikını müteakib 26 nci madde mucibince menkul kıymetlere yatırılır.

Bu banka ve şirketler ileride zararlarını kapatmak üzere bunları satmağa mecbur olurlarsa, 26 nci madde hükmüne göre Hazinece nakde tahvil edilir.

Bu kanunun 31 nci maddesi mucibince ayrılacak ihtiyat akçeleri de bu madde hükmüne tâbidir.

VIII - Mesuliyet ve ceza

KIRK ALTINCI MADDE — 3 ncü maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarında ve 17, 26, 27, 28, 34 ncü maddelerdeki hükümlere aykırı hareket edenlerle 4 ncü maddede ve 5 ncü maddenin 1 ncü fıkrasında yazılı mecburiyete riayet etmeyenler yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

KIRK YEDİNCİ MADDE — 6 ncü maddede yazılı mükellefiyeti yerine getirmeyenlerden bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası alınmasına hükümlenir.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — 12 ncü maddede yazılı şartlara uygun olmayan kararları imza eden idare komitesi reis ve azaları elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Bu hareket umumî hükümlere göre daha ağır cezayı müstelzim bir cürüm teşkil ettiği takdirde o cürme mahsus ceza tatbik olunur.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — 14 ncü madde hükmüne muhalif harekette bulunanlar üç aya kadar hapse ve yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

ELLİNCİ MADDE — 16 ve 18 ncü maddeler hükmüne aykırı hareket edenler elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — 19 ncü madde hükümlerine riayet etmeyenler bir aydan bir seneye kadar hapis ve beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu filin tekerrüründe yukarıda yazılı ceza iki kat olarak hükümlenir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — 23 ncü madde hükümlerine aykırı hareketlerde bulunanlar bir aya kadar hapis ve beş yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler .

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — 24 ncü madde hükmüne riayet etmeyenler bir aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir bankanın itibarını kırabilecek hakikate uygun olmayan şayia çıkaran ve bilerek yanlış haberler yayan kimseler bir aydan

bir seneye kadar hapis ve yirmi beş liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Bu hareket matbuat kanununda yazılı neşir vasıtaları ile yapılırsa bir seneden üç seneye kadar hapis ve yüz liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Sıfat ve vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları bankaya aid sırları makbul bir sebebe müstenid olmaksızın ifşa eden banka mensubları üç aya kadar hapis ve yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadile ifşa ederlerse altı aydan iki seneye kadar hapis ve yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile mahkûm edilirler.

ELLİ ALTINCI MADDE — Vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları sırları makbul bir sebebe müstenid olmaksızın ifşa eden yeminli murakıbler üç aydan bir seneye kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

Bu gibiler Devlet hizmetinde bir daha istihdam edilemezler.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Maliye ve İktisad vekilliklerince veya yeminli murakıblerce bu kanun hükümlerine göre istenecek malûmatı vermeyen veya yeminli murakıblerin bu kanun hükümleri dairesinde vazife görmelerine mümanaat eden bankaların salâhiyetli memurları ilk defasında 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrürü halinde bu ceza üç misline kadar çıkarılır.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Kırk birinci maddeye muhalif harekette bulunanlar 100 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler. Bundan başka bu gibi banka ve müesseselere tevdi icab eden bu haklar, muayyen bedel ve kıymetlerinin bir misli fazlası ile ödetilir.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Kırk üçüncü madde hükmüne muhalefet edenler 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrürü halinde bir aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunmakla beraber para cezası üç misline çıkarılır.

ALTMİŞİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı hallerde Maliye ve İktisad vekilliklerinin müşterek kararı ile bankalardan mevduat kabulü izni geri alınabilir:

A) 26, 27 ve 28 nci maddeler hükmüne aykırı hareketlerinden dolayı 46 ncı maddeye göre cezaya mahkûm edilenlerin mensub oldukları bankalarda bu hareketlerin tekerrür etmesinde,

B) 31 nci madde hükmüne riayet etmeyen bankalara İktisad vekilliğince tebliğ edilecek yazılı ihtar karşı kanun hükmünün yerine getirilmemesinde ısrar edilirse,

C) 57 nci maddeye göre ceza görenlerin mensub olduğu bankalar bu cezayı istilzam eden hareketlerinde devam ederlerse.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı hallerde bankanın kapatılmasına da mahkemelerce hükmolunur:

A) 5 nci maddenin son fıkrasına göre Türkiyedeki şubelerine tahsis ettikleri te-diye olunmuş sermayelerini beyanname verdikleri tarihten itibaren üç ay içinde nakid olarak Türk parasına çevirip sermaye hesabına ithal etmezlerse,

B) Altıncı maddeye göre müddeti içinde idare merkezi tayin olunmazsa,

C) 34 ncü madde hükmüne muhalefetten dolayı 46 ncı maddeye göre ceza hükmü ve infaz olunduktan sonra ceza görenlerin mensub oldukları bankalar bu hareketlerinde devam ederlerse,

D) Muvakkat 3 ncü maddedeki mecburiyeti yapmazlarsa.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Bir bankanın iflâsı halinde o bankanın idare meclisi, idare komitesi reis ve azaları ile imzaları bankayı ilzam eden müdür ve memurların bu kanuna aykırı hareketleri iflâsa sebep olmuş ise Maliye ve İktisad vekillikleri ile bu vekillikleri temsil eden makamların talebi üzerine bunların da şahsen iflâslarına karar verilir ve haklarında icra ve iflâs kanununun 5, 6 ve 7 nci babları hükümleri tatbik olunur.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Ticaret kanununun mesuliyeti mutazammın hükümleri mahfuzdur.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı takibat icrası, Maliye ve İktisad vekillikleri yahud bu vekillikleri temsil eden makamlar tarafından Cümhuriyet müddeiumumiliklerine müzekkere yazılarak istenilmesine bağlıdır.

Cümhuriyet müddeiumumileri takibata mahal olmadığına karar verirlerse yukarıki fıkrada yazılı makamlar ceza muhakemeleri usulü kanununun 165 nci maddesine göre kendilerine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza salâhiyetlidirler.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı cürümlerin mesulleri şahsen tayin edilmemiş bulunan hallerde cezaî mesuliyet, kanun hükmünü yerine getirmekle mükellef olan idare meclisi ve idare komitesi reis ve azalarından ve imzaları ile bankayı ilzama salâhiyetli müdür ve memurlardan cezayi müstelzim fiili işlemiş ve buna iştirak etmiş veya bu hususta emir vermiş olanlara racidir.

— IX - Son maddeler —

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Cümhuriyet merkez bankası teşkilâtile muamelâtı ve murakabesi hakkındaki 1715 numaralı kanun hükümleri mahfuzdur.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Mevduatı koruma hakkındaki 2243 ve mezkûr kanunun 8 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 2806 numaralı kanunlar mülgadır.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Mevcud bankaların idare meclisi reis ve azalarile murakıblerinin, müdür ve memurlarının kendi bankalarile yaptıkları ve 14 ve 17 nci maddelerin menettiği muameleler bu kanunun neşri tarihinden itibaren beş sene içinde tasfiye edilir.

Ancak idare meclisi reis ve azalarile murakıbler kendi bankalarile giriştikleri ve 14 ve 17 nci maddelerin menettiği muamelelerine bu kanunun neşri tarihinde nakid, mal, kefalet, teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi şekil ve surette tahakkuk etmiş bulunan miktarı geçmemek üzere üç sene müddetle devam edebilirler. Dördüncü sene başından itibaren bu muameleler kesilir ve beşinci sene sonunda tasfiye ikmal olunur.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Mevcud bankalar beş sene içinde vaziyetlerini bu kanunun 22 nci ve 23 ncü maddeleri hükümlerine uydurmağa mecburdurlar. Ancak mevcut ipotek mukavelelerinin müddetleri mahfuzdur.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunda verilen mühletler müstesna, bütün bankalar bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene içinde esas mukavelelerini ve dahilî teşkilâtlarını bu kanun hükümlerine uydurmağa mecburdurlar.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — 2243 numaralı mevduatı koruma kanunu mucibince verilmiş olan mevduatı kabul salâhiyeti bu kanunun beşinci ve yedinci maddelerine göre yapılacak muamelelerin intacına kadar devam eder.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri heyeti memurdur.

5 haziran 1936

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	2 - VI - 1936 ve 1/416
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	5 - VI - 1936 ve 4/503
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayıfa numaraları</i>	:	Cild Sayıfa 8 228 11 146,172 12 2:13